๒๐ ปีคณะอักษรศาสตร์

แถมสุข นุ่มนนท์*

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เกิดขึ้นพร้อมกับวิทยาลัยทับแก้ว เมื่อ ๒๐ ปีก่อน ตามโครงการปรับปรุงมหาวิทยาลัยศิลปากรให้ถูกต้องตามหลักสากล กล่าวคือใน พ.ศ. ๒๔๘๗ หรือหลังจากที่มหาวิทยาลัยศิลปากรที่วังท่าพระเปิดสอนมาได้ราว ๆ ๑๑ ปี องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของสหประชาชาติได้ส่ง เซอร์ ชาล ดาร์วิน (Sir Charles Darwin) มาสำรวจการศึกษา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เซอร์ ชาล ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยไว้ว่า ถึงแม้ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยตามความหมายของไทย แต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้องตามหลักสากล เพราะหลายมหาวิทยาลัยให้การศึกษาวิชาต่าง ๆ ในวงจำกัด ควรจะรวมมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่อยู่ในเขตพระนคร-ธนบุรี เข้าเป็นมหาวิทยาลัยเดียวกัน

แม้ว่าการรวมมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าเป็นมหาวิทยาลัยเดียวกันนั้น ไม่มีทางที่จะปฏิบัติได้ แต่ความเห็นของเซอร์ ชาล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้น เพราะเมื่อแรกเริ่มในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ มหาวิทยาลัยอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการมหาวิทยาลัย ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นนายกคณะกรรมการ (นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่นายกรัฐมนตรีมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะเข้าควบคุม

---

* คณบดีคณะอักษรศาสตร์, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๖–๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๐
ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

๑ มหาวิทยาลัยศิลปากรถือกำเนิดระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองเพื่อ "ฟื้นฟูบำรุงศิลปกรรมของชาติให้เจริญรุ่งเรือง และเพาะศิลปินผู้ทรงวิทยาคุณให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น" ตามพระราชบัญญัติ ๕ ตุลาคม ๒๔๘๖ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๔๘๖ ซึ่งกำหนดให้มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ "จัดการศึกษาวิชาประติมากรรม จิตรกรรม ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ วิชาโบราณคดี และวิชาช่างศิลป์อย่างอื่น"

บริหารงานอย่างใกล้ชิด) และในทางปฏิบัติ มหาวิทยาลัยศิลปากรต้องพึ่งพาอาศัยกรมศิลปากรทั้งในด้านตัวบุคคลและอาคารสถานที่ โดยมีอธิบดีกรมศิลปากรเป็นอุปนายกของคณะกรรมการมหาวิทยาลัย และเป็นผู้อำนวยการมหาวิทยาลัย แต่หลังจากข้อเสนอให้มีการรวมมหาวิทยาลัยดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องเข้าไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จึงมีการแก้ไขพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากรเพิ่มเติมอีก ๒ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๖ และ ๒๕๐๘ ยกฐานะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยศิลปากรให้เป็นข้าราชการพลเรือนสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกำหนดให้มีตำแหน่งอธิการบดี แทนผู้อำนวยการมหาวิทยาลัย

การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศิลปากร จะต้องมีการปรับปรุงด้วย เพราะในระยะนั้นมีเพียง ๔ คณะวิชาเท่านั้น คือ *คณะจิตรกรรมและประติมากรรม คณะสถาปัตยกรรมไทย คณะโบราณคดี* และ *คณะมัณฑนะศิลป์* ซึ่งล้วนแต่เน้นหนักไปในทางด้านศิลปวัฒนธรรม ไม่มีด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สถานที่ของมหาวิทยาลัยเอง ซึ่งต้องอาศัยก่อสร้างอาคารในที่ดินของกรมศิลปากรซึ่งแคบอยู่แล้วก็คับแคบมาก แม้ในระยะหลังมหาวิทยาลัยจะได้ที่ดินวังท่าพระของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัติวงศ์ ซึ่งอยู่ติดกันมาเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย การขยายงานก็ทำได้เพียงเล็กน้อย รับนักศึกษาเข้าใหม่ได้ปีละประมาณ ๑๒๕ คนเท่านั้น และจำนวนนักศึกษาทั้งหมดจะเกิน ๕๐๐ คนไปไม่ได้มากนัก ความคิดที่จะย้ายมหาวิทยาลัยไปตั้ง ณ ที่อื่นจึงมีอยู่ และในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ มหาวิทยาลัยได้เสนอโครงการย้ายมหาวิทยาลัยออกไปชานเมืองต่อรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นโครงการ ๓ ปี ค่าใช้จ่าย ๔๒ ล้านบาท[๒]

โครงการปรับปรุงมหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะรัฐมนตรีประชุมพิจารณาโครงการย้ายมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๐๘ และลงมติให้ ฯ พณ ฯ ม.ล. ปีน มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเพิ่งได้รับโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

---

[๒] *หอจดหมายเหตุแห่งชาติ* (ต่อไปใช้ หจช.) เอกสารส่วนบุคคล หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (ต่อไปใช้ สบ.) แฟ้ม ๕.๑๓.๑/๘

ได้เพียงเดือนเศษรับไปพิจารณาทำโครงการใหม่ โดย "ให้พัฒนาเสียทุกอย่างไม่เฉพาะแต่เรื่องสถานที่ คือให้พัฒนาวิธีการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากรอีกด้วย"[๓]

โครงการที่ทำขึ้นใหม่ตามมติคณะรัฐมนตรีนี้เปลี่ยนชื่อจาก *"โครงการย้ายมหาวิทยาลัยศิลปากร"* มาเป็น *"โครงการปรับปรุงมหาวิทยาลัยศิลปากร"* เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๐๙ มีสาระสำคัญอยู่ ๓ ประการคือ

ประการแรก เป็นโครงการ ๖ ปี (พ.ศ. ๒๕๑๐ – ๒๕๑๕) โดยมีงบประมาณก่อสร้าง ๗๑ ล้านบาท

ประการที่สอง ขยายวงงานให้สอดคล้องกับหลักการสากล คือให้การศึกษาวิชาใด ๆ ก็ได้ไม่จำกัดอยู่ในวงศิลป์ และโบราณคดี ในระยะ ๖ ปีตามโครงการจะจัดตั้งคณะอักษรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะครุยางคศิลป์ และคณะครุศาสตร์ ตามลำดับ

ประการที่สาม ขยายสถานที่ออกไปที่บริเวณพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นที่ ๆ เหมาะสมที่สุด เพราะจังหวัดนี้มีองค์พระปฐมเจดีย์ ที่ถือกันว่าเป็นศูนย์กลางของโบราณคดี และศิลปะในประเทศไทย ที่สำคัญก็คือบริเวณกว้างใหญ่ ๘๘๘ ไร่ ๓ งาน ๒๔ ตารางวา ของพระราชวังสนามจันทร์ เคยเป็นพระราชวังของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ผู้ที่สนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งในทางโบราณคดีและศิลป์ ทรงเป็นนักโบราณคดีและศิลปินชั้นเยี่ยมโดยเฉพาะในทางวรรณศิลป์ ทรงสนับสนุนนาฏศิลป์ตลอดรัชสมัยของพระองค์ และที่พระราชวังสนามจันทร์นี้ได้ทรงสร้างอนุสาวรีย์พระพิฆเนศวรเทพเจ้าแห่งศิลป์ไว้ที่สนามหน้าพระที่นั่ง มหาวิทยาลัยศิลปากรเองได้ใช้ตราพระพิฆเนศวรเป็นตราของมหาวิทยาลัยด้วยจึงสมควรที่จะรักษาพระราชวังสนามจันทร์ให้อยู่ในสภาพเหมือนในสมัยที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาประทับ

คณะรัฐมนตรีอนุมัติตามข้อเสนอทั้ง ๓ ข้อ และเนื่องจากเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามข้อเสนออย่างเร่งด่วน ฉนั้นในขณะที่โครงการยังไม่ได้รับการพิจารณาจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง คือคณะ

---

[๓] หจช. สบ. ๕.๑๓.๑/๔๔ คำกล่าวของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ในวันเปิดงานสุดสัปดาห์ศึกษาอินโดนีเซีย ณ วิทยาลัยทับแก้ว นครปฐม ๒๙ กันยายน ๒๕๑๑.

กรรมการมหาวิทยาลัยศิลปากร สภาการศึกษาแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ จึงมีมติให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มี ฯพณฯ ม.ล. ปีน มาลากุล ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานทำหน้าที่พิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ให้ทันเวลาของการตั้งงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๐ และให้ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อให้สอนวิชาในสาขาอื่นนอกจากที่ได้กำหนดไว้แล้วด้วย

โครงการตั้งคณะอักษรศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ก่อกำเนิดเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้ก็ด้วยพลังความคิด และการอุทิศแรงกาย แรงใจ ของ *ศาสตราจารย์ ม.ล. ปีน มาลากุล* นับตั้งแต่ได้รับมอบหมายให้เดินหน้าพัฒนาทุก ๆ อย่าง ตามโครงการปรับปรุงมหาวิทยาลัยศิลปากร ฯพณฯ ก็ได้เริ่มวางแผนจัด การศึกษาระบบวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีเหตุผลว่า "เมืองไทยเป็นเมืองเล็ก คนต้องสามารถสูง คนที่ไม่มีกำลังต้องใช้ปัญญามาก ไม่เช่นนั้นจะแข่งขันกับคนที่มีกำลังมากไม่ได้ เราต้องขยันกว่า ต้องมีไหวพริบดีกว่า"[๔] การใช้ระบบวิทยาลัยจะช่วยให้นักศึกษาได้รับการอบรมทางอ้อมให้รู้จักโลกกว้างขวาง และยังส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีที่บุคคลทั่วไปจะพึงนับถือยกย่อง[๕]

ปรัชญาของการจัดการในระบบวิทยาลัยมีอยู่ว่า มหาวิทยาลัยศิลปากรอาจมีวิทยาลัยได้หลายวิทยาลัย แต่ละวิทยาลัยมีอธิการเป็นหัวหน้า และมีอาจารย์จำนวนหนึ่งซึ่งสามารถสอนได้หลายวิชา อธิการและอาจารย์จะปกครองนักศึกษา จัดเรื่องกินอยู่ ช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาของวิทยาลัยในสิ่งที่ควรรู้ ควรทำเสมือนเป็นผู้ปกครองรับช่วงมาจากบิดามารดา นักศึกษาคนไหนอ่อนวิชาอะไรก็ช่วยแก้ไข เพื่อให้ทุกคนได้เรียนตามหลักสูตรปริญญาของมหาวิทยาลัยอย่างดีที่สุด ตลอดจนสร้างความเป็นผู้นำให้ในระดับที่เหมาะสมแก่การที่จะออกไปประกอบอาชีพ และอาจสอนวิชาทั่วไปที่เรียกว่าศิลปศาสตร์นอกเหนือจากหลักสูตร

---

[๔] หจช. สบ. ๕.๑๓.๑/๕๑ เรื่องทัศนะใหม่ ๆ ในระดับอุดมศึกษา ของ ม.ล. ปีน มาลากุล

[๕] สนทนากับศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ ที่คณะอักษรศาสตร์

เมื่อวิทยาลัยทำหน้าที่ดังที่กล่าวมานั้น คณะวิชาต่าง ๆ ย่อมพ้นจากภาระหน้าที่การปกครอง จะได้ดำเนินการเฉพาะทางด้านวิชาการ คือ จัดการสอน การสอบและการวิจัย อาจารย์ผู้สอนในคณะวิชาต่าง ๆ ก็คืออาจารย์ที่ประจำอยู่ตามวิทยาลัยต่าง ๆ นั่นเอง มหาวิทยาลัยจะเป็นผู้กำหนดให้ว่าอาจารย์คนไหนจะสอนวิชาอะไรแก่คณะวิชาใด ในทางปฏิบัติ นักศึกษาจะต้องไปเรียนตามวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งอยู่ไม่ห่างกันนัก

ในวิทยาลัยหนึ่ง ๆ จะมีนักศึกษาที่ศึกษาวิชาต่าง ๆ กัน และอาจารย์ของวิทยาลัยก็จะเป็นอาจารย์ที่สอนวิชาให้แก่คณะต่างๆ หลายคณะ ทุกคนจะเรียนรู้จากกันอย่างกว้างขวางเพราะอยู่ใกล้ชิดกัน ไม่ศึกษาอยู่ในวงแคบเฉพาะวิชาของตน ถูกหลักการศึกษาขั้นมหาวิทยาลัยและยังเป็นประโยชน์เมื่อออกไปประกอบอาชีพ ไม่มีการแตกแยกเป็นคณะๆ[๖]

"วิทยาลัยทับแก้ว"[๗] *เป็นวิทยาลัยแรกที่เปิดดำเนินการควบคู่ไปกับ "คณะอักษรศาสตร์" เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๑๑ ที่ให้ชื่อ "ทับแก้ว" ก็เพื่อเชิดชูนาม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่อาคารหลังหนึ่งที่อยู่ชิดกับอาคารหลังแรกของวิทยาลัย เป็นบ้านพักของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ตามเสด็จฯ แปรพระราชฐานมาทรงซ้อมรบเสือป่า ผู้ที่อยู่เรือนหลังนี้เป็นประจำในสมัยนั้นคือ พระยาอุดมราชภักดี ปัจจุบันเป็นบ้านพักของปลัดจังหวัดนครปฐม*

ระยะเตรียมงาน

การเตรียมการตั้ง *คณะอักษรศาสตร์* และ *วิทยาลัยทับแก้ว* กินเวลากว่า ๒ ปี กล่าวคือ หลังจากได้รับอนุมัติโครงการจากคณะรัฐมนตรีเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ก็มีการวางแผนจะเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกในปีการศึกษา ๒๕๑๑ แต่การจะตั้งสถานศึกษาใหม่เพื่อผลิตคนให้เป็น *"ศึกษิต"* นั้น เป็นงานยากที่ต้องใช้ทั้งความรอบรู้ ความพิถีพิถัน ความทันคน ทันเวลา ของผู้ที่เป็น *"ศึกษิต"* เช่นกัน จึงนับเป็นโชคของคณะอักษรศาสตร์ที่ได้ผู้นำทางปัญญาแห่งยุคสองท่าน คือ *ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล* และ *ศาสตราจารย์ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ* มาร่วมกันวางฐาน

---

[๖] หจช. สบ. ๕.๑๓. ๑/๘ บันทึก ม.ล. ปิ่น มาลากุล, อ้างแล้ว

[๗] ตามแผนปรับปรุงมหาวิทยาลัยศิลปากระยะ ๖ ปี จะมีวิทยาลัยทับแก้ว วิทยาลัยทรงพล วิทยาลัยทับขวัญ และวิทยาลัยเพชรรัตน์ และจะขยายอีกในระยะต่อไปจนครบ ๑๐ วิทยาลัย

งานของคณะด้วยจุดประสงค์ที่มุ่งให้ผู้รับการศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้ทั่ว ๆ ไปสำหรับที่จะมีชีวิตในสังคมอารยะอย่างมีความสุขและอาจบำเพ็ญประโยชน์แก่ครอบครัวและประโยชน์สาธารณะได้ตามสามัญสำนึก ตลอดจนเป็นผู้ที่เข้าใจในสิ่งที่มีคุณค่าของวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนเป็นสมาชิก และวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ ในโลกพอสมควร[๙]

งานสำคัญที่ต้องเตรียมมีอยู่ ๓ เรื่อง คือ ๑. การก่อสร้าง ๒. บุคลากร และ ๓. โครงการเรียนการสอน

ในเรื่องของ **การก่อสร้าง** คณะอักษรศาสตร์และวิทยาลัยทับแก้ว จะมีเนื้อที่ประมาณ ๔๐ ไร่ ตั้งอยู่ในที่ส่วนหนึ่งของโรงเรียนเกษตรกรรมนครปฐม ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกของ "*ทับแก้ว*" จะมีอาคารใหญ่ ๓ หลัง แต่เมื่อเริ่มโครงการใน พ.ศ.๒๕๐๙ ได้งบประมาณมาจำนวนหนึ่งในระยะปลายปี ไม่มีเวลาที่จะให้สถาปนิกเขียนแบบแปลน ฯพณฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล จึงได้พิจารณาอาคารต่าง ๆ ที่สร้างอยู่แล้ว เพื่อดูว่าอาคารหลังใดจะมีแบบแปลนตรงตามความประสงค์และอยู่ในวงเงินที่มีอยู่ ในที่สุดก็เลือกอาคารหอนอนของโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทของกระทรวงมหาดไทยที่วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา ของนายวทัญญู ณ ถลาง จึงนำมาประกวดราคาห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวกร เป็นผู้ประมูลได้ ราคา ๒,๘๘๗,๕๐๐ บาท

อาคารหลังนี้ใช้ชื่อว่า *อาคาร เอ ๑* (ปัจจุบันคือหอพักนักศึกษา) เป็นตึก ๔ ชั้น เดิมตั้งใจจะใช้ชั้น ๒-๓-๔ เป็นห้องนอนนักศึกษาปี ๓-๔ ชั้นล่างเป็นห้องสมุด แต่เมื่อจะเปิดรับนักศึกษาให้ได้ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ และยังไม่มีอาคารหลังอื่น จึงต้องให้ *เอ ๑* เป็นที่อยู่ของนักศึกษาปีที่ ๑ ดัดแปลงห้องส่วนหนึ่งเป็นสำนักงานชั่วคราว ปลูกสร้างโรงรถชั่วคราวสำหรับใช้ปีเดียว และโรงอาหารกึ่งถาวร (ตามแผนผังห้องอาคารและสำนักงานถาวรของอธิการจะอยู่ที่ตึก *เอ ๒* สำนักงานคณบดีคณะอักษรศาสตร์จะอยู่ที่ตึก *เอ ๓* โรงรถถาวรจะอยู่หลังตึก *เอ ๒*

ในช่วงต่อมาเมื่อได้งบประมาณยอด พ.ศ. ๒๕๑๐ จำนวน ๘,๒๐๐,๐๐๐ บาท ก็นำมาสร้างอาคาร *เอ ๓* (ปัจจุบันคือสำนักทะเบียน) แต่เมื่อเปิดรับนักศึกษารุ่นแรก อาคารนี้กำลังสร้างอยู่ ต่อจากนั้นจึงลงมือสร้างอาคาร *เอ ๒* (ที่ทำการคณะศึกษาศาสตร์ในปัจจุบัน)

---

[๙] จากการสนทนากับศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ

ขณะก่อสร้าง ฯพณฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ติดตามดูแลงานอย่างใกล้ชิด ในสมุดบันทึกจะมีเรื่องงานเร่งด่วนของวิทยาลัยทับแก้วที่จดไว้ละเอียดว่าซอกไหนมุมไหนของอาคาร *เอ ๑* ต้องแก้ไขและจะเสร็จเมื่อไหร่ เช่น แก้อาคารที่ฝนรั่ว ๒ แห่งภายใน ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๑๑ แก้ห้องน้ำเกี่ยวกับน้ำทั้ง ๑๒ แห่ง และแก้ห้องเครื่องสูบน้ำ เดินสายไฟ ให้เสร็จทันวันที่ ๖ มิถุนายน หรือทำถนนหน้าอาคารให้เรียบร้อยในวันที่ ๘ มิถุนายน ให้ปักป้ายชื่อถนน "*ราชมรรคาใน*" ที่คั่นกลางระหว่างอาคาร "*ทับแก้ว*" และ "*ทับขวัญ*" และอื่นๆ อีกจิปาถะ[๙] รองศาสตราจารย์ละเมียด ลิมอักษร รองอธิการวิทยาลัยทับแก้ว เขียนเล่าไว้ว่า "ดิฉันและผู้ร่วมงานวิทยาลัยทับแก้ว ได้รับมอบให้ไปเตรียมงานวิทยาลัยทับแก้วก่อนเปิดภาคเรียน ในวันแรกเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ไฟก็ดับ น้ำก็ไม่ไหลได้รายงานท่านและได้รับตอบอย่างรวดเร็วทันใจขั้นต้นว่า".... ได้รับ S.O.S ของเธอแล้ว...." ....ท่านอาจารย์ได้มาตรวจงาน และมาเยี่ยมเยียนพวกเราตลอดเวลาที่วิทยาลัยทับแก้ว ท่านบันทึกไว้ทุกครั้งว่าเป็นการไปครั้งที่เท่าใด ขณะเดียวกันก็มีจดหมาย หรือบันทึกสั่งงานด้วย"[๑๐]

การเตรียม**บุคลากร** เป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอาคารสถานที่ เพราะเรื่องอะไรๆ ที่มีแผนงดงามแค่ไหน ถ้าขาดตัวบุคคลก็ดำเนินไปตามแผนไม่ได้ ยิ่งเป็นแผนคณะอักษรศาสตร์ที่จะเป็นระบบกินนอน และบุคลากรต้องสังกัดวิทยาลัยทับแก้วด้วยแล้ว การจัดตัวบุคคลจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่างๆ เช่นต้องมีอาจารย์ที่มีคุณวุฒิสูง เป็นผู้ใหญ่ที่บรรลุวุฒิภาวะ เหตุผลต้องมาหน้าอารมณ์ จึงจะปกครองนักศึกษามหาวิทยาลัยได้ และต้องคัดเลือกคนที่ไว้วางใจไม่กลายเป็นเด็กๆ ไปเหมือนนักศึกษา คนที่ปกครองนักศึกษาขั้นนี้ต้องสอนได้ด้วย มิฉนั้นนักศึกษาจะเห็นว่าเป็นคนไม่มีคุณสมบัติไม่นับถือ จึงต้องใช้คนที่มีคุณวุฒิจำนวนมากกว่าสถานศึกษาที่นักศึกษาไม่อยู่ประจำ นอกจากนี้ยังต้องไม่ใช่คนที่อยากเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเพราะ "ได้ชั้นพิเศษง่าย" ซึ่งจะไม่เป็นกำลังทางวิชาการเลย[๑๑]

---

[๙] หจช. สบ. ๕.๑๓.๑/๒ เรื่องวิทยาลัยทับแก้ว งานเร่งด่วน

[๑๐] ละเมียด ลิมอักษร, "*พ่อครู*", รอยเมตตา คณะศิษย์ ๗๖, (อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑๘.

[๑๑] หจช สบ. ๕.๑๓.๑/๕๕ จดหมาย ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ถึง ม.ล. ปิ่น มาลากุล วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๑.

ว.พณ ฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ซึ่งในระยะนั้นมีนางสาวมาลี อติแพทย์ ทำหน้าที่เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเริ่มต้นติดต่อข้าราชการในและนอกกระทรวงศึกษาธิการพร้อมๆ กับขอตั๋งอัตรากำลังรับโอนและบรรจุใหม่ไปด้วย พอดีกับรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการเป็นบุคคลคนเดียวกันกับอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากรการดำเนินเรื่องจึงไม่ยากนัก ในปีงบประมาณ ๒๕๑๑ ได้อัตราอาจารย์และเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ชั้นพิเศษ ลงมาจนถึงพนักงานบัญชี ช่างจัตวา และพนักงานพิมพ์ดีด ๑๙ อัตรา[๑๒] ในจำนวนนี้ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ รับโอนมาทำหน้าที่คณบดีคณะอักษรศาสตร์และอาจารย์ละเมียด ลิมอักษรจากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา เป็นรองอธิการวิทยาลัยทับแก้ว

ในวันจันทร์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๑๐ ได้มีการประชุมเตรียมงานเพื่อเปิดคณะอักษรศาสตร์และวิทยาลัยทับแก้วเป็นครั้งแรกที่ห้องประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้เข้าร่วมประชุมมีทั้งผู้ที่กำลังจะโอนและบรรจุเป็นอาจารย์วิทยาลัยทับแก้ว รวมทั้งสถาปนิก (นางสาวธัญญา บัวทอง) และ วิศวกร (นายศรีเครือโพวาทอง) ของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนข้าราชการอีกหลายฝ่ายจากมหาวิทยาลัยศิลปากรเอง และเมื่อประชุมเสร็จลงผู้เข้าประชุมทั้งหมดได้เดินทางไปดูสถานที่ก่อสร้างที่บริเวณพระราชวังสนามจันทร์[๑๓]

ได้มีการประชุมเตรียมงานอีกหลายครั้ง รวมทั้งได้เชิญผู้แทนมหาวิทยาลัยในต่างประเทศและในประเทศมาปรึกษาหารือเพื่อศึกษาข้อมูลในการเตรียมการและศึกษาข้อบกพร่องที่เคยเกิดในมหาวิทยาลัย การประชุมที่สำคัญที่สุดคือ *การสัมมนาอาจารย์วิทยาลัยทับแก้ว ครั้งที่ ๑* ที่พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม ระหว่างวันที่ ๓-๘ มกราคม ๒๕๑๑ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาและผู้ร่วมสังเกตการณ์เกือบ ๑๐๐ คน ทุกคนได้มาทำความเข้าใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติ โครงการ กฎหมายแผนผังบริเวณการก่อสร้างวิทยาลัยทับแก้วและคณะอักษรศาสตร์ บุคลากร ระบบและหน้าที่ของวิทยาลัย ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับคณะอักษร

---

๑๒ อัตราว่าง ชั้นพิเศษ ๑ อัตรา ชั้นเอก ๖ อัตรา ชั้นโท ๔ อัตรา ชั้นตรี ๓ อัตรา ครูตรี ๑ อัตรา พนักงานบัญชี จัตวา ๑ อัตรา ช่างจัตวา ๑ อัตรา พนักงานพิมพ์ดีด ๒ อัตรา

๑๓ ชูสิริ จามรมาน, ประวัติคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๒๓, เอกสารโรเนียว, หน้า ๕.

ศาสตร์ หน้าที่และงานของคณะอักษรศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัย วิทยาลัยกับจังหวัดรวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ จึงกล่าวได้ว่าเมื่อเปิดภาคเรียนอีก ๖ เดือนต่อมาบุคลากรรุ่นแรกของคณะอักษรศาสตร์ ๒๔ คน เป็นผู้ที่เข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ใหญ่ ตลอดจนวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องของคณะอักษรศาสตร์[๑๔] ศาสตราจารย์ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณตั้งข้อสังเกตว่า "คนที่มาสอนที่นครปฐมนั้น เขาไปเพราะเขาเห็นแก่อาจารย์(ม.ล.ปิ่น มาลากุล) เห็นแก่ดิฉัน เห็นแก่หลักการขยายมหาวิทยาลัยออกไปจากเมืองใหญ่ หรือเห็นแก่ความคิดของเขาที่เขาอยากเผยแพร่...."[๑๕] และ "....อาจารย์ทับแก้วรุ่นนี้เป็นคนหนุ่มสาวที่มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานกันมาก ระหว่างพูดคุยกัน สังเกตดูก็คุยกันในเรื่องที่เป็นสาระ ผิดกับอาจารย์มหาวิทยาลัยคณะอื่น ๆ ที่ได้เคยเห็นมา จึงควรจะหาทางทำความเข้าใจกันให้ดี อย่าให้เกิดน้อยเนื้อต่ำใจ และแตกฉานซ่านเซ็นไปเสีย...."[๑๖]

ในเรื่องของ **หลักสูตร** ซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ของคณะฯอักษรศาสตร์นั้น เมื่อ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ตกปากรับคำมาทำหน้าที่คณบดี ท่านปรารภว่าไม่ชอบใจเลย เพราะยังเข็ดการทำราชการที่บางแสนในระยะที่ไม่มีคนไม่มีเงิน แต่ที่ยอมรับก็เพราะเห็นด้วยกับโครงการจัดระบบวิทยาลัย

---

๑๔ อาจารย์วิทยาทับแก้วและคณะอักษรศาสตร์รุ่นแรกปี ๒๕๑๑

๑. ม.ล. ปิ่น มาลากุล
๒. กฤษณา คชเสนี
๓. จิราวรรณ คงคล้าย
๔. ดร. เจตนา นาควัชระ
๕. ฉะอ้อน วิสุทธิมรรค
๖. ชุบบุญ ช่วยประสิทธิ์
๗. ชูสิริ จามรมาน
๘. ดรุณ รพิพันธุ์
๙. เด่นดวง พุ่มศิริ
๑๐. นวลผจง เศวตเวช
๑๑. นิตยา พีรานนท์
๑๒. ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ
๑๓. ว่าที่ ร.ต. ประยูร ดาศรี
๑๔. ปรีดเปรม ชาติยานนท์
๑๕. ละเมียด ลิมอักษร
๑๖. วิภา เสนานาญ
๑๗. ศิริรักษ์ รังสิกลัส
๑๘. สมศักดิ์ เมษะปกุล
๑๙. สมัยสวาท พงศทัต
๒๐. ดร. เอียม ฉายางาม
๒๑. เออน เล่งเจริญ
๒๒. ธานี ทักษะอุดม
๒๓. วรรณดี สุทัศน์ ณ อยุธยา
๒๔. นางสาว เอส เอม ฮิวส์

๑๕ หจช. สป. ๕.๑๓.๑/๕๕ จดหมาย ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ถึง ม.ล. ปิ่น มาลากุล วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๑.

๑๖ หจช. *เพิ่งอ้าง*, วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๑๑.

จึงอยากมาร่วมทดลอง. นอกเหนือไปจากนี้ สิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือการจัดหลักสูตร[๑๗]

เป้าหมายใหญ่ในการจัดวางหลักสูตรของ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ น่าจะมีอยู่ ๓ ประการ ประการแรกในปีที่หนึ่งจะต้องปลูกฝังนิสัยการเรียนให้เปลี่ยนจากการเป็นนักเรียนมัธยมแบบไทยขึ้นเป็นนักศึกษาระดับอุดมตามที่ควรเป็น เพราะหลักสูตรในชั้นมัธยมไม่เคยได้มีการเตรียมนักเรียนไว้ให้เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเลย ประการที่สอง การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปเพื่อช่วยให้ผู้ที่ผ่านมหาวิทยาลัยมีความรู้ทั่วไปสูงขึ้น ความรู้ทั่วไปนี้หมายถึงวิชาว่าด้วยความเจริญของมนุษยชาติ เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น วรรณคดี ศิลปะต่าง ๆ ซึ่งสำคัญแก่ชนวิชาชีพคือรู้แล้วประกอบวิชาชีพดีขึ้น วิชาที่ ม.ล. บุญเหลือให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ ไทยศึกษา ซึ่งไม่ได้หมายถึงแต่เพียงวิชาภาษาไทยที่เรียนเฉพาะเรื่องภาษาและวรรณคดี แต่กินความถึงเรื่องวัฒนธรรมทั่วไป ลักษณะสังคม การปกครองของคนที่พูดภาษาไทย นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งจะต้องเรียนวิชาบังคับเรื่องทักษะในการแสดงออกทางภาษาไทยทั้งทางพูดและทางเขียน เพราะต้องปลูกความนึกคิด และฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้เรียนวิชาต่าง ๆ ได้ และประการที่สาม จากการที่ศาสตราจารย์ ม.ล. บุญเหลือ เติบโตมาในแวดวงของสุนทรียลักษณ์ต่าง ๆ ของไทย ทำให้ท่านเชื่อว่า ไทยเป็นชาติที่เป็นศิลปิน ฉะนั้นคนทุกคนควรได้แสดงออกทางศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นทางการละคร การดนตรี หรือการวาดการปั้น จึงต้องบรรจุวิชาทางด้านศิลปะไว้ในหลักสูตร[๑๘]

หลักสูตรของคณะอักษรศาสตร์เป็นไปตามอุดมการที่ตั้งไว้ ก่อนจะวางโครงร่าง ม.ล. บุญเหลือ ได้ศึกษาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอเมริกันขนาดเล็กกว่า ๒๐ แห่ง และมหาวิทยาลัยในอังกฤษและประเทศอื่น ๆ อีกหลายแห่ง และเมื่อทราบว่าใครจะไปรับงานวิชาอะไร ก็มอบหมายให้ไปปรึกษาผู้ที่เชื่อถือได้กันเอง เช่นวิชาภาษาเยอรมัน ก็ให้ ดร. เจตนา นาควัชระ ไปติดต่อสถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน วิชาภาษาฝรั่งเศสให้

---

๑๗ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, *ความสำเร็จและความล้มเหลว*, (อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๗) หน้า ๒๐๓–๒๐๔.

๑๘ ผู้เขียนได้รับแนวคิดนี้มาจากการสนทนากับศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ ผสมผสานกับการอ่านข้อเขียนต่าง ๆ ของ ศาสตราจารย์ ม.ล. บุลเหลือ เทพยสุวรรณ

อาจารย์ชุบบุญ ช่วยประสิทธิ์ติดต่อกับอาจารย์ฝรั่งเศส วิชาภาษาอังกฤษได้ผู้แทนบริติชเคาน์ซิล ซึ่ง "รู้ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยอย่างเจนจบ" มาช่วย วิชาทางประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ มอบหมายให้อาจารย์ชูสิริ จามรมาน ส่วนในเรื่องภาษาไทย ม.ล. บุญเหลือ รับจัดการเอง และแล้ว.... "การร่างหลักสูตรไม่ประสบอุปสรรคอย่างใดที่สำคัญ เมื่อเสนอไปยังสภาการศึกษา สภาทักท้วงเพียงให้เปลี่ยนรหัสประจำรายวิชาเท่านั้น แล้วก็ได้รับอนุมัติให้ใช้ได้...."[๑๕]

หลักสูตรฉบับแรกของคณะอักษรศาสตร์ซึ่งยังคงเป็นแม่แบบของหลักสูตรฉบับปัจจุบัน เน้นในเรื่องความรู้รอบ และการให้นักศึกษาอ่านมากกว่าฟัง ในปีที่หนึ่งต้องเรียน **วิชาบังคับ ๕ หมวด** คือ ๑. *หมวดภาษาไทย* ๒. *หมวดสังคมศึกษา* ๓. *หมวดภาษาอังกฤษ* ๔. *หมวดศิลปะ* (ให้เลือก ๑ วิชา จากจิตรกรรม ประติมากรรม ดนตรีไทย ขับร้อง เพลงไทย ฟ้อนรำไทย การแสดงละครพูด) และ ๕ *หมวดวิทยาศาสตร์* (เลือก ๑ วิชา จาก ชีววิทยา พฤกษศาสตร์ หรือ โภชนาการ) และเรียนวิชาบังคับเลือก ๑ หมวด คือ ภาษาบาลี หรือ ภาษาฝรั่งเศส หรือ ภาษาเยอรมัน

ในปีที่สอง มีวิชาบังคับเหมือนกับปีที่หนึ่ง เพียงแต่ลดลงมา ๑ หมวด คือให้เลือกเรียนหมวดวิทยาศาสตร์ หรือหมวดศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงหมวดเดียว ส่วนวิชาบังคับเลือกให้เลือกซ้ำกับที่เลือกในปีที่หนึ่ง

ในปีที่สามและสี่ ให้เลือกเรียนวิชาเอก ๑ วิชา จาก ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาบาลี ประวัติศาสตร์ และนาฏยศาสตร์ และให้เลือกวิชาหนึ่งหรือมากกว่าเป็นวิชาโท หรือวิชาประกอบแล้วแต่กรณี วิชาเหล่านี้นอกจากระบุให้เลือกเป็นวิชาเอก แล้วยังมี ภูมิศาสตร์ และวิชาต่าง ๆ ในหมวดปกิณกะ เช่น ภาษาศาสตร์ ศาสนา การสื่อสารมวลชน (ต่อมาเพื่อความเหมาะสมในการเตรียมงานก่อนให้นักศึกษาเลือกวิชาเอก–โท จึงปรับปรุงรายละเอียดบ้างใน พ.ศ. ๒๕๑๒–๒๕๑๓ อย่างไม่เป็นทางการ โดยแต่ละวิชาปรับปรุงภายในเนื้อหาวิชาเอง)

---

[๑๕] ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ความสำเร็จและความผิดหวัง, หน้า ๒๐๔–๒๐๖.

ชีวิตชาวอักษรศาสตร์ในวิทยาลัยทับแก้ว (พ.ศ. ๒๕๑๑–๒๕๑๖)

น้องใหม่อักษรศาสตร์หญิงชาย ๙๘ คน [๒๐] ทะยอยกันเข้ามารายงานตัวเป็นนักศึกษาประจำในระบบกินนอนของวิทยาลัยทับแก้ว เป็นครั้งแรกในประวัติการศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๑[๒๑] หลายคนตื่นเต้นกับอาคารสีขาวสี่ชั้น (อาคาร เอ ๑) ซึ่งตั้งโดดเด่นอยู่ท่ามกลาง "*ทะเลโคลน*" บริเวณสนามรอบตึกที่เตรียมไว้ปลูกหญ้ายังเป็นโคลนเละๆ ถนนหนทางยังไม่มีให้เดิน กำลังก่อสร้างอยู่ น้องใหม่ทุกคนจึงต้องกลายเป็น "*ลิงไต่ราว*" เดินไปตามแผ่นกระดาน ที่นำมาทอดสะพานชั่วคราว และใช้ชีวิตเวียนว่ายอยู่ในอาคารอเนกประสงค์ที่เป็นทั้งหอพัก ตึกเรียน ห้องสมุด รวมอยู่ด้วยพร้อมสรรพ[๒๒]

ความเป็นอยู่ประจำวันของอาจารย์และนักศึกษาที่ต่างวัย ต่างความสนใจในเชิงวิชาการและต่างสภาพสังคมการอบรมทางบ้านและโรงเรียนดำเนินไปเหมือนกันตามระเบียบการของวิทยาลัยทับแก้ว วิทยาลัยจัด

---

๒๐ ม.ล. ปิ่น มาลากุล เล่าว่า ศิษย์ทับแก้วรุ่นแรก ๙๘ คน น่ารักมาก โดยเขียนคำกลอนว่า

ทับเอยทับแก้ว
มาอยู่แล้วเจ้าเห็นเป็นไฉน
ทับนั้นหรือคือบ้านสำราญใจ
ทับมิใช่ถมทับให้ยับเยิน
ส่วนคำแก้วรู้แล้วหรือมิใช่
ว่าดวงใจดวงตาน่าสรรเสริญ
ยังหย่อนร้อยเพียงคู่ดูบังเอิญ
ลืมอัญเชิญสูริย์จันทร์นั้นลงมา

โปรดดู ม.ล. ปิ่น มาลากุล, "*สยามจันทร์รำลึก*", อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ ๗, ฉบับที่ ๑ (๒๕๒๖, ๒๕๒๗) หน้า ๗.

๒๑ กำหนดการของคณะอักษรศาสตร์มีดังนี้
จันทร์ที่ ๑๐ – อาทิตย์ที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๑ นักศึกษาเข้าประจำในวิทยาลัย
จันทร์ที่ ๑๗ – พุธที่ ๑๘ เปิดภาคต้น ทำบุญและปฐมนิเทศ
พฤหัสบดีที่ ๒๐ มิถุนายน เริ่มการศึกษาตามหลักสูตร
ที่มา หจช. สบ. ๕.๑๓.๑/๕๒

๒๒ พรรณพิมล คชะสุต, "*มนต์ทับแก้ว*" สองทศวรรษอักษรฯ ศิลปากร, ๒๕๓๑, หน้า ๕๕.

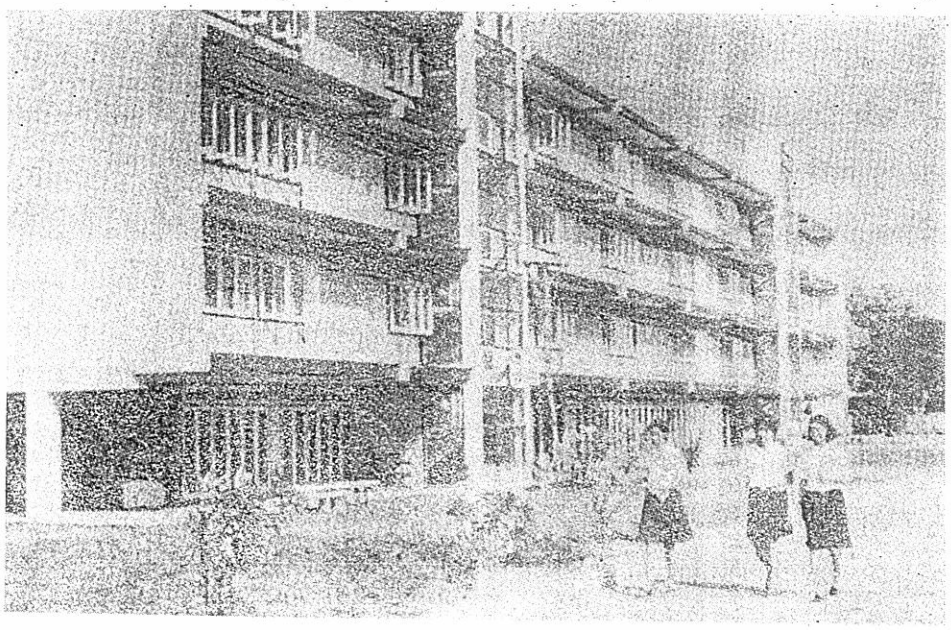

อาคาร เอ ๑ วิทยาลัยทับแก้วในสมัยแรก เป็นทั้งหอพักและสถานที่เรียน

เรื่องกินอยู่ หลับนอน ซักฟอก สุขภาพ อนามัย รวมถึงการช่วยด้านสังคมจิตใจ การเงิน ความประพฤติ นักศึกษาแบ่งออกเป็น ๑๐ กลุ่ม ๆ ละ ๙ คนบ้าง ๑๐ คนบ้าง มีอาจารย์ควบคุมดูแลและช่วยเหลือเหมือนกับเป็นผู้ปกครองกลุ่มละ ๑ คน[๒๓] ทั้งหมดอยู่รวมกันในห้องชุดชั้น ๔, ๓, ๒ ของอาคาร เอ ๑ ซึ่งมีอยู่ ๑๐ ห้องชุด แต่ละชุดมีห้องนอน ๔ ห้อง ห้องน้ำ และที่ทำงานรวมกันหน้าห้องนอน สองชุดใช้ห้องซักรีดร่วมกัน ห้องนอนของคณบดีคณะอักษรศาสตร์เองยังรุงรังไปด้วยพัสดุสำหรับใช้ในสำนักงาน แม้กระทั่งเครื่องอัดสำเนาที่ต้องใช้มากรวดเร็วทันเวลา[๒๔]

วิทยาลัยจัดอาหารอย่างดีให้นักศึกษาและอาจารย์วันละ ๓ มื้อ คือ เช้า กลางวัน

๒๓ อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง ๑๐ คน คือ
๑. เด่นดวง พุ่มศิริ
๒. ดร. เจตนา นาควัชระ
๓. กฤษณา คชเสนี
๔. ฉะอ้อน วิสุทธิมรรค
๕. ชูศิริ จามรมาน
๖. นวลผจง เศวตเวช
๗. วิภา เสนานาญ
๘. นิตยา พีรานนท์
๙. ปรีดิเปรม ชาติยานนท์
๑๐. จิราวรรณ คงคล้าย

๒๔ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ความสำเร็จและความล้มเหลว, หน้า ๒๐๗

และเย็น อาหารนอกจากนี้ เช่น น้ำชา กาแฟ ของว่างมีจำหน่ายตามสมควรสำหรับผู้ที่ต้องการ อัตราค่าอาหารคิดภาคละ ๑,๕๐๐ บาท ถัวเฉลี่ยตกวันละ ๑๑.๕๘ บาท สำหรับระเบียบการรับประทานอาหารในโรงอาหารก็วางไว้แน่นอน เช่น เวลาอาหารเช้า ๗.๐๐–๘.๐๐ น. อาหารกลางวัน ๑๑.๓๐–๑๓.๐๐ น. และอาหารค่ำพร้อมกันเวลา ๑๘.๓๐ น. นอกจากในกรณีพิเศษซึ่งวิทยาลัยจะประกาศกำหนดการให้ทราบล่วงหน้า ในกรณีดังกล่าวทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบ ๒ ข้อคือ

๑. เมื่ออาจารย์ผู้อาวุโสในที่นั้นเริ่มรับประทาน จึงรับประทานพร้อมกัน

๒. เมื่อรับประทานเสร็จแล้วให้รออยู่ก่อน เมื่ออาจารย์ผู้มีอาวุโสให้สัญญาณ จึงให้ออกจากโรงอาหาร

การเรียนการสอนก็เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ในปีแรกวิทยาลัยจัดห้องเรียนโดยวิธีประหยัดคือใช้ห้องพักของนักศึกษา ๒ ห้องเป็นห้องเรียนขนาดกลาง ห้องทำงานในห้องชุดเป็นห้องเรียนขนาดเล็ก ๑ ห้อง และใช้โรงอาหาร และห้องประชุมของจังหวัดที่พระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์เป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ รวมแล้วมีทั้งหมด ๕ ห้อง ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ห้องเรียนขยับขยายเพิ่มขึ้น ๖ ห้อง ที่ตึก เอ ๓ และอีก ๓ ห้อง ที่ตึก เอ ๒ รวมทั้งมีห้องปฏิบัติการและห้องสมุดเสียงปรับอากาศบนชั้น ๓ ของอาคาร เอ ๓ อีกด้วย[๒๕] และในปี ๒๕๑๓ อาจารย์วิชาทัศนศิลป์ได้มาอาศัยใช้อาคารไม้ เอ ๖ (ตรงข้ามสโมสรอาจารย์ในปัจจุบัน) ส่วนอาจารย์วิชานาฏศิลป์และนาฏยสังคีต ได้ใช้อาคาร เอ ๔ ซึ่งเป็นอาคารโถง ๘ เหลี่ยมเป็นห้องปฏิบัติการและห้องพักในปีต่อมา (๒๕๑๔)

นอกเหนือไปจากความใกล้ชิดระหว่างนักศึกษากับอาจารย์แล้ว ระบบวิทยาลัยยังมุ่งหวังจะให้ประโยชน์แก่ชีวิตจากวิชานอกหลักสูตร และการวิสาสะกับชาววิชาการ การเชิญอาจารย์พิเศษจึงเป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งโดยเฉพาะอาจารย์ "ว้าเหว่ จำเจ เมื่อออกมาอยู่ที่เงียบ ๆ ก็ยินดีเมื่อมีหน้าใหม่มา อาจารย์พิเศษทำให้เขาได้ติดต่อกับชาววิชา

---

๒๕ ห้องสมุดเสียงนี้ ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ตั้งใจจะให้เป็นที่เก็บเสียงเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าการประกอบการสอนของอาจารย์ ตลอดจนเพื่อสร้างความบันเทิงและติดต่อประสานงานกับสถาบันอื่น ๆ วิทยาลัยทับแก้วได้มอบที่ดินให้ตำรวจสร้างบ้านพักแปลงหนึ่ง แลกกับช่อง ๗ ของวิทยุสื่อสารกระทรวงมหาดไทย และได้ทดลองส่งเสียงจากห้องเสียงไปที่สถานีถนนวิสุทธิกษัตริย์ในกรุงเทพ ฯ และขณะที่กำลังจะทดลองส่งเสียงไปยังที่อื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพ ฯ และต่างจังหวัด ห้องเสียงก็เกิดชำรุด และไม่มีงบประมาณจะซ่อม โปรดดู ม.ล. ปิ่น มาลากุล, "*สนามจันทร์รำลึก*" อ้างแล้ว, หน้า ๗–๘.

การด้วยกัน ทำให้ได้ความรู้ใหม่ ทำให้ได้พบคนแปลกหน้า และช่วยโฆษณาความสำคัญของเขา และทำให้เขารู้สึกว่าเขามีคุณค่าพอที่อาจารย์พิเศษจะสละเวลาออกมาร่วมงานกับเขา"[๒๖]

ในระยะแรกการเชิญอาจารย์พิเศษมีปัญหาอยู่บ้าง เนื่องจากอุปสรรคต่างๆ ที่บางอย่างก็คาดไม่ถึง เช่น สะพานปฐมโพธิ์แก้วสร้างใหม่ไม่แล้วเสร็จตามสัญญา ทำให้การคมนาคมระหว่างกรุงเทพฯ กับนครปฐมไม่สะดวก แต่ไม่ช้าไม่นาน วิทยาลัยทับแก้วและคณะอักษรศาสตร์ก็ได้กลายเป็นศูนย์สังสรรทางวิชาการที่น่าชื่นชม อาจารย์พิเศษวิชาดนตรีที่อยู่นครปฐมเองดีใจที่ได้มาร่วมงานกับคณะอักษรศาสตร์ ถึงกับนำเครื่องดนตรีของตัวมาให้นักศึกษาใช้ ส่วนอาจารย์พิเศษจากสถาบันอื่นๆ เช่น คณะรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์และสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักงานผังเมือง[๒๗] ก็เต็มใจรับเชิญกันพร้อมหน้า ถึงกับมีการนำนามสกุลนักวิชาการดังๆ ในสมัยนั้นมาผูกต่อกันเป็นวลี เช่น "โฉมฉาย สายหู ชูโต"[๒๘]

งานริ่นเริงในเชิงวิชาการระดับนานาชาติมีจัดขึ้นเป็นระยะๆ เพิ่มสีสรรของชีวิตชาวอักษรศาสตร์ เช่น หลังจากเบิดเรียนได้เพียงอาทิตย์เดียว เจ้าชายฮูแบร์ทุสซูเลอเว่นซทายน์แวร์ทชายฟรอยเด็นเบริ์ก นักประวัติศาสตร์ นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ชาวเยอรมัน เสด็จมาทรงแสดงปาฐกถาพิเศษอีกสองเดือนต่อมา มีงานสุดสัปดาห์ศึกษาอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๑ และงานสัมมนาหน้าหนาว ในหนาวครั้งที่สองของอายุคณะอักษรศาสตร์ นอกเหนือจากนี้ก็มีปาฐกถาพิเศษ งานสังสรรค์กับชาวจังหวัดนครปฐมทุกระยะ

แม้ว่าความอึดอัดในเรื่องสถานที่ และความไม่สะดวกเรื่องต่างๆ จะค่อยคลายลงไป

---

๒๖ หจช. สป. ๕.๑๓.๑/๕๕ จดหมาย ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ถึง ม.ล. ปิ่น มาลากุล ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๑.

๒๗ ชูสิริ จามรมาน, *"ความรู้สึกในการทำงานที่คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร"*, สองทศวรรษอักษรฯ ศิลปากร, หน้า ๒๖.

๒๘ หมายถึง ศาสตราจารย์ ดร. ประชุม โฉมฉาย ศาสตราจารย์ ดร. พัทยา สายหู และศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ชูโต

บ้าง หลังจากที่ตั้งคณะอักษรศาสตร์มาได้ ๓–๔ ปี เนื่องจากมีหอพักและที่เรียนเพิ่มขึ้นที่อาคาร เอ ๒ เอ ๓ เอ ๔ อาคารทรงพล อาคารเพชรรัตน์ และบ้านพักอาจารย์ที่ค่อยๆ ผุดขึ้นมา แต่นิยายตลกที่ชวนปวดหัวและขำไม่ค่อยออกก็ยังมีเล่าสนุกกันอยู่ไม่ได้ขาด เช่น เรื่องอาจารย์เดินไต่สะพาน ข้ามสระแก้วตกลงไปในร่องสะพานอย่างเสียหลักและหมดรูป เพราะไม่มีศิลปะของ *"ลิงไต่ราว"* เท่านักศึกษา หรือเรื่องนักศึกษาชายเดินมาส่งนักศึกษาหญิงเข้าหอพักที่อาคารทรงพลตอนกลางคืนในบรรยากาศวังเวง ต่างคนต่างกลัว *"บุคคลที่สาม"* จนไม่ทราบว่าใครกำลังคุ้มครองใคร หรือเรื่องอาจารย์แบร์นาร์ดที่สอนภาษาฝรั่งเศสต้องโกลาหลเกณฑ์นักศึกษาหอพักมาช่วยเข็นรถที่เครื่องเสียเพราะติดหล่มน้ำเข้าตรงปากทางมหาวิทยาลัย ทุลักทุเลกันถึง ๒ ชั่วโมง[๒๙] ตลอดจนเรื่องประหลาดๆ ที่ไม่น่าจะเกิด เช่น ตึกสำนักงานคณะอักษรศาสตร์ที่ เอ ๓ ที่ไม่มีใครยอมรับกันว่าเป็นคนออกแบบ ห้องเรียนกว้างมากกว่าลึก มีอยู่ห้องหนึ่งความกว้างมีอัตราเป็นสามต่อหนึ่งกับความลึกลักษณะชอบกล และทุกแห่งปิดทางลมหมด ความร้อนอบอ้าว เหมาะที่จะบ่มผลไม้เพราะ "คงจะได้ผลสุกเร็วและหอมหวานเป็นแน่"[๓๐]

การสลายตัวของวิทยาลัยทับแก้ว

ความใฝ่ฝันจะให้นักศึกษาคณะอักษรศาสตร์ได้รับการอบรมทางจิตใจ มารยาท พร้อมกับมีเสรีภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการในระบบวิทยาลัยทับแก้ว เพื่อให้คนที่จะเป็นประโยชน์แก่โลกดำเนินไปได้เพียงชั่วเวลาผลิตบัณฑิตสองรุ่นเท่านั้น ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ประดังกันเข้ามาแทบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหาร การเรียนการสอน บุคลากร จำนวนนักศึกษา และสวัสดิการเรื่องใหญ่ก็คือ หลักการแยกการปกครองนักศึกษาออกจากการสอนให้คณบดีคณะอักษรศาสตร์มีอำนาจเฉพาะเรื่องวิชาการ ส่วนรองอธิการวิทยาลัยทับแก้วทำหน้าที่บริหารและธุรการ วิธีการนี้ฟังดูน่าเลื่อมใส แต่ปฏิบัติจริง ๆ ยาก เช่นอาจารย์ทุกคนต้องสังกัดวิทยาลัย เมื่อเวลาจะสอน คณบดีจะต้องขอตัวอาจารย์ไปจากรองอธิการเจ้าสังกัด เสมียนพนักงานก็สังกัดวิทยาลัยทับแก้วทุกอัตรา คณะอักษร

---

๒๙ Bernard Wirth, "๑๕ *ปีในทับแก้ว*" สองทศวรรษอักษรฯ ศิลปากร, หน้า ๒๕.

๓๐ ม.ล. บุญเหลือ เทพสุวรรณ, ความสำเร็จและความล้มเหลว, หน้า ๒๐๗.

ศาสตร์ต้องขอร้องให้วิทยาลัยเป็นผู้จัดมาให้ อุปกรณ์การใช้สอยทุกอย่างรวมทั้งอำนาจการเงินตกอยู่ในอาณัติของวิทยาลัยหมด ความไม่เป็นสุขจึงเกิดขึ้นกับบุคคลหลายฝ่าย เพราะในระบบราชการไทย ข้าราชการต้องมีผู้บังคับบัญชา การมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวสำหรับข้าราชการแต่ละคนก็รู้สึกอึดอัดพอใช้ แต่ถ้ามีสองคนในระดับเดียวกันก็ยิ่งจะอึดอัดมาก ทางฝ่ายผู้บังคับบัญชาเอง การทำงานโดยไม่มีคนอยู่ในอาณัติสักคนเดียวเหมือนคนขาดมือขาดเท้า งานการทุกอย่างจึงดูผิดฝาผิดตัวไปหมด รองอธิการวิทยาลัยทับแก้วกับคณบดีคณะอักษรศาสตร์มักมีปัญหาที่ทำความเข้าใจกันไม่ได้ในหลาย ๆ เรื่อง ขณะที่รองอธิการเห็นว่า "แม้แต่ตัวคณบดีเองก็มิได้เห็นด้วยกับระบบวิทยาลัย ชอบที่จะมีอำนาจเต็มที่ เหมือนคณบดีคณะอื่น ๆ...."[๓๑] คณบดีคณะอักษรศาสตร์กลับโอดครวญด้วยความหน่ายใจว่า "ถ้ามีคนรถดิฉันก็ใคร่จะให้อยู่ในอาณัติของดิฉันจะเคี่ยวเข็ญว่ากล่าวได้ ทั้งนี้ต้องมีพระเดชและพระคุณเหมือนกัน..... เท่าที่เป็นมานี้ดิฉันพยายามหลีกเลี่ยงการใช้รถ ....เพราะรู้สึกตะขิดตะขวงการใช้คนที่ว่ากล่าวอะไรไม่ได้ ต้องใช้วาทศิลป์กันมากมาย ถ้าเขาไม่ฟัง เช่นขอให้ขับช้า แต่เขายิ่งแกล้งขับเร็ว แล้วจะให้ไปฟ้องกับนายอีกคนหนึ่ง อายุเท่านี้แล้วเห็นจะทำไม่...."[๓๒] และบ่อยครั้งที่เรื่องหยุมหยิมกลับกลายเป็นเรื่องใหญ่ เช่น การเบิกวัสดุอุปกรณ์และการใช้รถ[๓๓] ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณสรุปว่า "อันการใช้สิ่งของร่วมกันเป็นเรื่องยากหนักหนาที่จะราบรื่นในครอบครัวที่มีรถยนต์คันหนึ่ง สามีภรรยาใช้ร่วมกัน และสามีภรรยาเป็นคนมีธุระทั้งคู่ก็เกือบจะต้องทะเลาะกันทุกวัน ด้วยการนัดหมายกันไม่แจ่มแจ้งบ้าง ด้วยการเห็นความจำเป็นมากน้อยไม่ตรงกันบ้าง การที่ส่วนราชการต่างส่วน จะต้องใช้สิ่งของและคนร่วมกันนั้น คงจะดำรงความราบรื่นไปไม่ได้นานแน่"[๓๔]

นอกเหนือจากเรื่องการบริหารการเรียนการสอนและธุรการแล้ว ความไม่เข้าใจ

---

๓๑ หจช. สบ. ๕.๑๓.๑/๕๕ จดหมายรองศาสตราจารย์ละเมียด ลิมอักษร ถึง ม.ล.ปิ่น มาลากุล วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๑๑

๓๒ หจช.สบ. ๕.๑๓.๑/๕๕ จดหมาย มล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ถึง ม.ล.ปิ่น มาลากุล วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๑

๓๓ สนทนากับผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอื้อน เล่งเจริญ ซึ่งขณะนั้นรับผิดชอบเรื่องวัสดุอุปกรณ์

๓๔ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ความสำเร็จและความล้มเหลว, หน้า ๒๑๐.

ในเรื่องระบบวิทยาลัยก็เป็นอุปสรรคสำคัญ อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ชอบชื่อ *"วิทยาลัย"* เพราะดูต่ำต้อยในศักดิ์ศรีกว่า มหาวิทยาลัย เผอิญในระยะนั้น กรมการฝึกหัดครูได้ยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูนครปฐมขึ้นเป็นวิทยาลัยนครปฐม ชาวเมืองนครปฐมจึงเข้าใจผิดว่านักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูอีกแห่งหนึ่ง ความไม่พอใจมีมากขึ้นจนกระทั่งนักศึกษาจำนวนหนึ่งลุกขึ้นประท้วงปลดป้าย *"วิทยาลัยทับแก้ว"* ออก ใช้ป้ายสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากรมาแทนในปี พ.ศ. ๒๕๑๓

อาจารย์เองก็มีเรื่องรำคาญใจที่ต้องกลายมาเป็นอาจารย์กินนอน ต้องอยู่กับนักศึกษาตลอดเวลา ไม่ค่อยมีที่ทางเป็นของตัวเอง และยังเสียเวลาไปกับเรื่องปกครองนักศึกษา เรื่องสังสรรค์จนไม่มีเวลาทำงานวิชาการตามที่คิด

ที่จริงอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะร่วมกันแก้ไขในระดับล่างได้ถ้าคิดเสียว่างานวิทยาลัยเป็นงานใหม่ และเมื่อใดเกิดความสะดวกสบายพร้อมมากขึ้น ปัญหาที่เกิดจากอารมณ์หรือความไม่เข้าใจคงค่อย ๆ หายไป แต่การไม่ได้เป็นเช่นนั้น *ความล้มเหลวของระบบวิทยาลัย ทับแก้วดูเหมือนจะเกิดจากความไม่เข้าใจของผู้บริหารระดับบนมากกว่าอย่างอื่น งบประมาณขอมาได้อย่างกระเบียดกระเสียน ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ มหาวิทยาลัยศิลปากรต้องแก้ไขระเบียบการรับนักศึกษาเข้าอยู่ในมหาวิทยาลัยทับแก้วให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลโดยรับนักศึกษาได้เพียง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของนักศึกษาที่เข้าใหม่ทั้งหมด*[๓๕] *สภาการศึกษาแห่งชาติเองก็มีข้อข้องใจกับหลักการตั้งวิทยาลัยอยู่มาก ไม่ยอมอนุมัติเรื่องการขอตั้งง่าย ๆ ทั้งที่เรื่องผ่านรัฐสภาแล้ว เพราะเห็นว่าการจัดตั้งวิทยาลัยเป็นระบบกินนอนนั้นเป็นการหมดเปลืองมากเกินไป และกว่าจะอนุมัติให้ตั้งเป็นวิทยาลัยได้ก็เป็นปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๔ แม้กระนั้นยังอนุมัติโดยให้รวมโครงการวิทยาลัยทับแก้ว วิทยาลัยทรงพล วิทยาลัยทับขวัญ และวิทยาลัยเพชรรัตน์ เข้าเป็นวิทยาลัยเดียวคือ วิทยาลัยทับแก้ว*

เมื่อความไม่เข้าใจทับถมกันมากขึ้น นักศึกษาก็ลุกขึ้นมาประท้วงการดำเนินงานของวิทยาลัยทับแก้วเรื่องการบังคับให้รับประทานอาหารและเรื่องอื่น ๆ ในช่วงหลังเหตุ

---

[๓๕] รายงานการประชุมกรรมการประสานงานวิทยาลัย ครั้งที่ ๘ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ ณ ห้องอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

การณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ชีวิตของวิทยาลัยทับแก้วจึงสิ้นสุดลงอย่างเงียบ ๆ ปราศจากความอาลัยรักของผู้เกี่ยวข้อง จะมีเพียงน้อยที่มองกลับไปหาอดีตและเสียดายโอกาสทองทางการศึกษาที่ระบบวิทยาลัยทับแก้วเคยหยิบยื่นให้[๓๖]

บนเส้นทางคณะอักษรศาสตร์

๒-๓ ปีแรกที่เริ่มตั้งคณะอักษรศาสตร์ คณะมีหน้าที่หลักอยู่ ๔ ประการคือ

๑. จัดการสอนและสอบตามหลักสูตร

๒. จัดให้มีการวิจัย

๓. ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่

๔. ประสานงานกับวิทยาลัยทับแก้วอย่างใกล้ชิด

เวลานั้นคณะฯยังไม่มีบทบาทในเรื่องบริหาร บริการ และการเงิน อาจารย์ทั้งที่รับโอนและบรรจุใหม่ยังอยู่ในฐานะอาจารย์สังกัดกองกลางมหาวิทยาลัยศิลปากรในโครงการวิทยาลัยทับแก้วบ้าง ในโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยศิลปากรบ้าง ส่วนพนักงานพิมพ์ดีด และคนงานภารโรง ทางวิทยาลัยทับแก้วเป็นผู้จัดมาให้ อันที่จริงคณะอักษรศาสตร์ได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นคณะฯอย่างเป็นทางการจากคณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๒ แต่ ศาสตราจารย์ ม.ล. ปีน มาลากุลให้รอการประกาศเป็นพระราชบัญญัติไว้พร้อม ๆ กับเรื่องที่กำลังขออนุมัติจัดตั้งวิทยาลัยทับแก้ว วิทยาลัยทรงพล วิทยาลัยเพชรรัตน์ วิทยาลัยทับขวัญ และคณะครุศาสตร์[๓๗]

เรื่องวิทยาลัยทับแก้วยืดเยื้อมาจนกระทั่งวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติจึงอนุมัติการจัดตั้งวิทยาลัยทับแก้ว และคณะศึกษาศาสตร์ (เปลี่ยนชื่อจากที่เสนอขอตั้งคณะครุศาสตร์) หลังจากนั้นจึงมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๔ แบ่งส่วนราชการใหม่ **คณะอักษรศาสตร์จึงเป็นคณะวิชาถูกต้องตามกฎหมายในปี ๒๕๑๔** และนับแต่ปีงบประมาณ ๒๕๑๕ เป็นต้นมา คณะฯ เริ่มมีเสรีภาพในการดำเนินงานทั้งในเชิงวิชาการและธุรการ

งานบริหารวิชาการของคณะฯ เริ่มด้วยประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๔๑๕ ตั้งภาควิชาขึ้นเป็นทางการคือ ภาควิชา

---

๓๖ ผู้เขียนได้รวบรวมความคิดเห็นมาจากการสนทนากับอาจารย์คณะอักษรศาสตร์รุ่นแรก ๆ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลผจง เศวตเวช ผู้ช่วยศาสตราจารย์เออน เล่งเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เยาวดี พัฒโนทัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง วงศ์อุปราช และผู้ช่วยศาสตราจารย์เสมอ บุญมา นักศึกษารุ่นแรก

๓๗ ชูสิริ จามรมาน, ประวัติคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๒๓ หน้า ๑๓.

ประวัติศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภูมิศาสตร์ และมหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งหัวหน้าภาควิชาจัดเป็นคณะกรรมการประจำคณะฯเต็มรูป พร้อมขยายงานเปิดหมวดวิชาต่าง ๆ ให้เป็นวิชาโท ได้แก่ หมวดวิชานาฏศาสตร์และนาฏยสังคีต (๒๕๑๕) หมวดวิชาตันติภาษา หมวดวิชาทัศนศิลป์ และหมวดวิชาปรัชญาและศาสนา (๒๕๑๖) หมวดวิชาสังคมศาสตร์ (วิชาโทรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา) (๒๕๑๗) สาขาวิชาภาษาจีน (๒๕๑๗) และหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ (๒๕๐๒)[๓๘]

การขยายงานทางวิชาการดำเนินสืบเนื่องกันต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ ได้เปิดสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอีกสาขาหนึ่ง และยกฐานะหมวดขึ้นเป็นภาควิชา ๓ ภาค คือ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ (วิชาเอกสังคมศาสตร์การพัฒนา) เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๕ และภาควิชานาฏยสังคีต (วิชาเอกนาฏยศาสตร์) ในวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๒๗

อาคารทรงพล ซึ่งเดิมศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่นมาลากุล มีนโยบายจะให้เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยทรงพล (วิทยาลัยชาย) ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของคณะอักษรศาสตร์

สำหรับงานด้านธุรการนั้นเนื่องจากคณะอักษรศาสตร์เริ่มมีบุคลากรฝ่ายธุรการ เช่นประจำแผนกสารบรรณ เสมียนพิมพ์ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ งานในรูปสำนักงานเลขานุการคณะจึงเริ่มก่อรูปเป็นเงาราง ๆ ขึ้นโดยผู้รักษาการในตำแหน่งเลขานุการคณะ ฯ[๓๙] ทำหน้า

---

๓๘ เมื่อแรกตั้งเป็นหมวดวิชาตันติภาษา และวิชาปรัชญาและศาสนา ยังไม่มีวิชาโท เพิ่งมาเปิดสอนเป็นวิชาโทตามหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๒๗ ส่วนวิชาภาษาจีนนั้นให้นักศึกษาเลือกเรียนได้เป็นภาษาที่สองในหลักสูตรปีการศึกษา ๒๕๒๐ ของคณะ ฯ ต่อมาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๒๗ และกำหนดวิชาภาษาจีนเป็นวิชาบังคับเลือกภาษาต่างประเทศในหลักสูตรวิชาพื้นฐาน

๓๙ ในระยะแรก ดร. เจตนา นาควัชระ ทำหน้าที่เลขานุการคณะ ฯ แต่เมื่อสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขอยืมตัวไปเป็น Programme Development Assistant ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ อาจารย์บังอร ฤทธากรณ์ เข้ารับหน้าที่แทน

ที่สังการต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ และในปีงบประมาณ ๒๕๑๖ มีประจำแผนกฝ่ายการเงินของคณะ ฯ และในปีต่อมา (๒๕๑๗) เมื่อได้อัตรากำลังผู้ช่วยเลขานุการคณะ ก็ได้โอนนางอัจฉรา ไชยอุดม มาจากโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย สำนักงานเลขานุการคณะจึงเริ่มมีประจำแผนกและเจ้าหน้าที่สังกัดคณะโดยตรงขึ้นจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงรับโอนนายชจิต ตันติพงศ์ มาเป็นเลขานุการคณะรับผิดชอบงานด้านธุรการโดยตรง[๔๐]

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนบุคลากรทั้งอาจารย์ ข้าราชการ และลูกจ้างประจำเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากจำนวนอาจารย์ ๔๑ คน และข้าราชการและลูกจ้าง ๕ คน ในปี ๒๕๑๕ ถีบสูงขึ้นเป็นจำนวนอาจารย์ ๘๖ คน และข้าราชการลูกจ้าง ๒๒ คน ในปี ๒๕๒๐ และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในปีต่อมา สำหรับอาจารย์ชาวต่างประเทศนั้นคณะ ฯ ได้รับความช่วยเหลือจากบริติช เคานซิล และจากรัฐบาลฝรั่งเศสมาตั้งแต่ต้น แต่ในระยะแรกยังสังกัดวิทยาลัยทับแก้วอยู่[๔๑] จนถึงปีงบประมาณ ๒๕๑๕ จึงได้อัตราลูกจ้างประจำชาวต่างประเทศภาควิชาภาษาอังกฤษ ๓ อัตรา และภาควิชาภาษาฝรั่งเศส ๒ อัตรา ส่วนความช่วยเหลือด้านบุคลากรให้เปล่าจากรัฐบาลต่างประเทศคณะ ฯ ได้รับมาโดยตลอด เช่นระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๔–๒๕๒๙ หน่วยอาสาสมัครอังกฤษได้ส่งอาจารย์มาช่วยงานสอนและจัดทำหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ติดต่อกัน ๓ คน[๔๒] หน่วยสันติภาพสหรัฐอเมริกา (U.S. Peace Corps) ส่งอาจารย์มาช่วยสอนภาษาอังกฤษ ๑ คน ตั้งแต่ภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๒๘

---

๔๐ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๒ นายชจิต ตันติพงศ์ ได้รับการยืมตัวไปรักษาการหัวหน้าแผนกการเงินมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ อาจารย์อัญชัน สวัสดิโอ จากหมวดวิชาสังคมศาสตร์ได้รับการแต่งตั้งเป็นรักษาการเลขานุการคณะ ฯ และได้รับอนุมัติให้ลาออกและกลับมาเป็นอาจารย์อย่างเดิม ในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๓ โดยผู้ช่วยเลขานุการคณะ ฯ นางสาวพันทิพา ศรีฟ้นผล รักษาการเลขานุการคณะ ฯ และในช่วงระหว่าง ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๕ ถึง ๖ พฤษภาคม ๒๕๒๖ นายชจิต ตันติพงศ์ กลับมาทำหน้าที่เลขานุการคณะ ฯ อยู่ระยะหนึ่ง และเมื่อโอนไปที่คณะมัณฑนศิลป์ นางสาวพันทิพา ศรีฟ้นผล ทำหน้าที่เลขานุการคณะตลอดมา โปรดดู ชูสิริ จามรมาน, ประวัติคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๑–๒๕๒๓, หน้า ๑๔–๒๐ และ หน้า ๔๐.

๔๑ คือ Miss Shiona A.M. Harkess จากบริติช เคานซิล และ Mr. Jean-Marc Astruc จากรัฐบาลฝรั่งเศส

๔๒ Miss Gwyneth Morgan, Miss Theresa Stearn และ Mr. Peter Ballantyne

รายวิชาในหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต

วิชาบังคับพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

มนุษย์กับการสร้างสรรค์	๓ หน่วยกิต
มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	๓ หน่วยกิต
มนุษย์กับวิทยาศาสตร์	๓ หน่วยกิต
ภาษากับการสื่อสาร	๓ หน่วยกิต
คณิตศาสตร์	๓ หน่วยกิต
ภาษาต่างประเทศ (เลือกเรียน ๑ ภาษา)	๖ หน่วยกิต

และเลือกเรียนวิชาในหมวดมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา ๙—๑๐ หน่วยกิต

วิชาบังคับระดับคณะ ฯ ประกอบด้วย

การใช้ภาษาไทย	๓ หน่วยกิต
อารยธรรมตะวันออก อารยธรรมตะวันตก ภูมิศาสตร์ประเทศไทย สังคมไทยสมัยใหม่ ความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด ความรู้เรื่องปรัชญาและศาสนาทั่วไป	วิชาละ ๒ หน่วยกิต

ในกลุ่มวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือก นักศึกษาจะต้องเรียน ๔ สาขา โดยเลือกเรียนในกลุ่มวิชาบังคับเลือก ๑ สาขาวิชา และเลือกกลุ่มวิชาบังคับเลือก กลุ่มวิชาเลือกอีก ๓ สาขา ดังต่อไปนี้

ภาษาอังกฤษ	ภาษาจีน
ภาษาฝรั่งเศส	ภาษาญี่ปุ่น
ภาษาเยอรมัน	ตันติภาษา

กลุ่มวิชาเลือก

ภาษาไทย	สังคมศาสตร์
ประวัติศาสตร์	บรรณารักษศาสตร์
ภูมิศาสตร์	ทัศนศิลป์
นาฏศาสตร์	ปรัชญาและศาสนา
สังคีตศิลป์	

ถึงภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๓๐[๔๓] รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนส่งอาจารย์มาสอนภาษาจีน ๑ คน[๔๔] (ปลายปี ๒๕๒๙ - ๒๕๓๑) และหน่วยอาสาสมัครญี่ปุ่นส่งอาจารย์มาช่วยสอนภาษาญี่ปุ่นในช่วงเดียวกันนี้ด้วย[๔๕] นอกจากนี้มูลนิธิญี่ปุ่นได้สนับสนุนเงินสำหรับค่าสอนของอาจารย์พิเศษวิชาภาษาญี่ปุ่นอีกต่างหากทุก ๆ ปี จากปี พ.ศ. ๒๕๒๗

หลักสูตรคณะอักษรศาสตร์

ในด้านการเรียนการสอน คณะ ๆ ได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและเข้มในเชิงวิชาการอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมีอยู่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกในปีการศึกษา ๒๕๒๐ ได้ *เปิดสอนรายวิชาสหวิทยาการ* (interdisciplinary courses) เพิ่มขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาผู้สนใจเรียนทางด้านภาษาและวรรณคดีทั้งไทยและต่างประเทศได้เลือกเรียนตามความถนัดของตน ส่วนครั้งที่สองคือการประกาศใช้*หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. ๒๔๒๗* และนักศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรนี้เพิ่งจบเป็นรุ่นแรกเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๓๑ นี่เอง

หลักสูตรปีการศึกษา ๒๕๒๗ ฉบับปัจจุบันมีข้อแตกต่างจากหลักสูตรเดิมในหลักเกณฑ์ใหญ่อยู่ ๒ ประการคือ

ประการแรก นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาในหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในชั้นปีที่ ๑ และปีที่ ๒ จำนวน ๓๐ หน่วยกิต

ประการที่สอง ภาษาอังกฤษไม่เป็นวิชาบังคับอีกต่อไป นักศึกษาสามารถจะเลือกวิชาภาษาต่างประเทศภาษาหนึ่งภาษาใดก็ได้จากภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น บาลี

ถ้าจะกล่าวโดยหลักใหญ่ ๆ การเรียนของนักศึกษาคณะอักษรศาสตร์แบ่งออกได้เป็น ๒ ระดับ คือ*ระดับต้น* และ*ระดับปลาย* ระดับละ ๖๙ หน่วยกิต

ใน *ระดับต้น* นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย ๓๐ หน่วยกิต วิชาบังคับระดับคณะ ๆ ๑๕ หน่วยกิต และวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกระดับต้นอีก ๒๔ หน่วยกิต

---

๔๓ Mrs. Inez W. Lewis

๔๔ อาจารย์ หวาง เหวิน ผิง

๔๕ อาจารย์ ซาชิโกะ นาริตะ

ปัจจุบันคณะอักษรศาสตร์เปิดสอน ๙ สาขาวิชาเอก และ ๑๗ สาขาวิชาโท คือ

วิชาเอก	นาฏยศาสตร์	บรรณารักษศาสตร์
	ประวัติศาสตร์	ภาษาไทย
	ภาษาฝรั่งเศส	ภาษาเยอรมัน
	ภาษาอังกฤษ	ภูมิศาสตร์
	สังคมศาสตร์การพัฒนา	

วิชาโท	นาฏยศาสตร์	สังคีตศิลป์
	บรรณารักษศาสตร์	ประวัติศาสตร์
	ภาษาไทย	ภาษาฝรั่งเศส
	ภาษาเยอรมัน	ภาษาอังกฤษ
	ภูมิศาสตร์	รัฐศาสตร์
	เศรษฐศาสตร์	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
	ตันติภาษา	ทัศนศิลป์
	ปรัชญาและศาสนา	การศึกษา*
	การบริหารการศึกษา*	

(วิชาการศึกษา และวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบ)

สำหรับใน *ระดับปลาย* นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาเอก วิชาโท และวิชาเลือกเสรีอีกไม่ต่ำกว่า ๖๙ หน่วยกิต โดยที่จะต้องเรียนให้ครบตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ในวิชาเอกและวิชาโทนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่านักศึกษาคณะอักษรศาสตร์จะเริ่มด้วยการเข้ามาเรียนวิชาสามัญต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไปยังไม่มุ่งวิชาเฉพาะจนกว่าจะเข้าปีที่สาม เพราะถือหลักว่า ถึงแม้สังคมไทยจะมีความเจริญทางศิลปะวิทยาการ แต่ก็ยังลุ่ม ๆ ดอน ๆ กล่าวคือมีคนบางส่วนเจริญในด้านเทคนิค บางส่วนเจริญทางด้านศิลปะ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิชาสามัญที่เกี่ยวกับความเจริญของมนุษยชาติเสียก่อนเพื่อปรับระดับของความรู้ให้เข้ามาใกล้ ๆ กัน ถ้าคนไหนขาดความรู้ด้านใดก็จัดการบูรณะเสียให้เข้ารูปจากนั้นจึงมุ่งเข้าสู่เฉพาะวิชาที่ตนเองถนัด

อนึ่ง หลังจากที่ผลิตบัณฑิตออกไป ๓ รุ่น คณะอักษรศาสตร์ได้ขยายหลักสูตรเปิดรับระดับมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ในสาขาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อต้นปีการศึกษา ๒๕๑๗ แม้จะล้มลุกคลุกคลานในระยะแรก ๆ แต่ขณะนี้ก็เป็นที่รู้จักในวงวิชาการพอสมควร และในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ภาควิชาภาษาไทยได้เปิดสอนระดับมหาบัณฑิตอีกสาขาหนึ่งด้วย

กิจกรรมนอกหลักสูตร

นอกเหนือจากการเรียนการสอน คณะอักษรศาสตร์ยังได้ทำงานด้านวิจัย เผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรม และบริการทางวิชาการแก่สังคมเพื่อสร้างคนให้มีความรู้กว้างขวางและมีคุณค่า อาจารย์ในคณะฯ ได้รับทุนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อการศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศตลอดมา และยังมีการวิจัยเป็นโครงการระดับคณะฯ ด้วย เช่น ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๒๙ มูลนิธิเอเชียได้ให้ทุนวิจัยแก่ภาควิชาสังคมศาสตร์เพื่อจัดทำข้อมูลและสารสนเทศของภูมิภาคตะวันตก

ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์ คณะฯ ออกจุลสาร **ข่าว ท.ก.** ฉบับแรกเมื่อกลางเดือนมกราคม ๒๕๑๑ เพื่อเป็นสื่อกลางทางด้านความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสังคมและวิชาการแต่ออกมาได้ไม่กี่ฉบับก็เงียบหายไป จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๐ จึงมีวารสาร **อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร** ฉบับแรกเกิดขึ้นเพื่อเผยแพร่วิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ วารสารฉบับนี้ออกปีละ ๒ ฉบับติดต่อกันมา ๑๐ ปีแล้ว มีเนื้อ

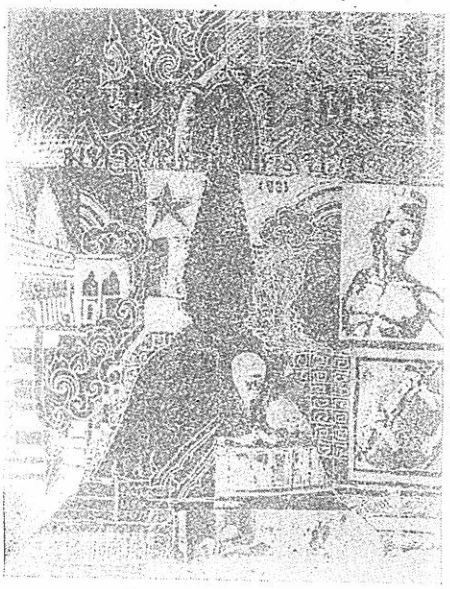

อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับแรก

หาสาระคลอบคลุมทุกด้าน ทั้งเรื่องการวิจัย การศึกษา กวีนิพนธ์ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ปรัชญา ภาษา วรรณกรรมการละคร ศาสนา ศิลปะ สังคมศาสตร์ และเบ็ดเตล็ด

ในเรื่องกิจกรรมด้านวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษานอกสถานที่ การเรียนการสอนนอกหลักสูตร การจัดสัมมนา หรือการจัดนิทรรศการ นั้น คณะอักษรศาสตร์ให้การสนับสนุนมาตั้งแต่เปิดคณะ ฯ นอกเหนือไปจากงานนิทรรศการครั้งสมัยวิทยาลัยทับแก้วที่ได้เคยกล่าวถึงแล้วในตอนต้นก็มีการจัดงานต่างๆ อยู่ตลอด เช่นภาควิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชานาฏยสังคีต และหมวดวิชาทัศนศิลป์ จัดนิทรรศการผลงานของนักศึกษาประจำทุกปี ภาควิชาภาษาไทยก็จัดโครงการภาษาไทย ส่วนในระดับคณะ ฯ มีทั้งการจัดดนตรีไทยและแสดงละครทั้งทางวิทยุโทรทัศน์ การจัดนิทรรศการประวัติศาสตร์ในปลายปี ๒๕๑๖ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตน ฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารีขณะยังทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินทรเทพรัตนสุดา เสด็จมาทอดพระเนตร รวมไปถึงการจัดประวัติศาสตร์ (๒๕๑๘) การจัดสัมมนาภูมิศาสตร์ ครั้งที่ ๓ ร่วมกับสมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย (๒๕๒๔) นอกจากนี้คณะ ฯ ยังได้เปิดการอบรมมัคคุเทศก์ร่วมกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนับจากปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ปัจจุบันการอบรมดังกล่าวยังคงดำเนินอยู่โดยทางมหาวิทยาลัยรับไปจัดการเอง

อนึ่งในช่วง ๔–๕ ปีที่ผ่านมา คณะ ฯ ได้รับงบประมาณหมวดบริการวิชาการแก่สังคม และหมวดเงินรายได้จากมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ส่วนบุคคล สถานเอกอัครราชทูต ตลอดจนหน่วยงานของรัฐบาลต่างประเทศ ทำให้สามารถจัดงานบริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปต่าง ๆ ได้

หลากหลายขึ้น นับจากปีการศึกษา ๒๕๒๗ ได้มีการจัดแสดงนิทรรศการ จัดประชุมทางวิชาการ จัดการสัมมนา การบรรยายทางวิชาการ และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม โดยถัวเฉลี่ยปีละกว่า ๒๐ รายการ เช่น *การประชุมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ แก่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในภูมิภาคตะวันตก* (สิงหาคม ๒๕๒๗) *พิธีไหว้ครูดุริยางค์คนตรีไทย และการแสดงหุ่นกระบอก* (กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘) *การสัมมนาเรื่องหลักฐานประวัติศาสตร์และโบราณคดีสมัยอยุธยา* (มิถุนายน ๒๕๒๘) การ *การประชุมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่ครูกลุ่มผู้สอนวิชาภาษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก* (สิงหาคม ๒๕๒๘) *นิทรรศการเรื่อง เพื่อนบ้านไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* (ธันวาคม ๒๕๒๘) *การฝึกอบรมอาจารย์ผู้สอนดุริยางค์คนตรีไทยระดับวิทยาลัยครูทั่วประเทศ* (พฤษภาคม ๒๕๒๙) *การประชุมทางวิชาการเรื่อง ๑๐๐ ปีนวนิยายไทย* (สิงหาคม ๒๕๒๙) *นิทรรศการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเอเชียใต้* (มกราคม ๒๕๓๐) *นิทรรศการ ๑๗๕ ปี ฟรานซ์ลิสท์และวัฒนธรรมฮังการีเยน* (กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐) *นิทรรศการ ๑๐๐ ปีไทย-ญี่ปุ่น* (ธันวาคม ๒๕๓๐) และอื่นๆ

นอกจากนี้คณะอักษรศาสตร์ยังได้จัดการสอนประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย ให้แก่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำของสหรัฐอเมริกา ๒ ปีติดต่อกัน คือ นักศึกษาจากวิทยาลัย เซนต์โอลาฟ รัฐมินิโซตา เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๒๙ และนักศึกษาจากวิทยาลัยเวลเลสเล่ย์ รัฐแมสสาชูเซท ในเดือนมกราคม ๒๕๓๑

บัณฑิตอักษรศาสตร์

ในรอบ ๒๐ ปีชาวอักษรศาสตร์ได้จบเป็นบัณฑิตออกไปแล้ว ๑๗ รุ่น จำนวนกว่า ๒,๐๐๐ คน กระจายกันไปอยู่ในแขนงอาชีพและงานการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ ตำรวจ ทหาร นักเขียน นักพูด ทูต นักหนังสือพิมพ์ นักขาย นักแสดง มัคคุเทศก์ นักร้อง สถาปนิก ทำเนียบรายชื่อศิษย์เก่าอักษรศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อฉลองวาระครบ ๒ ทศวรรษของคณะฯ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๐ เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นอย่างดีว่านี่คือกลุ่มคนที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งของชาติ บางคนได้ทำงานจนสามารถขึ้นไปสู่ตำแหน่งสำคัญๆ ในภาครัฐบาลและเอกชน รับผิดชอบการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานหลัก และอีกจำนวนไม่น้อยกำลังทำหน้าที่เป็นจักรกลในองค์การและหน่วยงาน

อดีตคณบดีคณะอักษรศาสตร์ ๖ คน

๑. ศาสตราจารย์ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ	มิถุนายน ๒๕๑๑ — ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๓
๒. ศาสตราจารย์ คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ	๑ สิงหาคม ๒๕๑๓ — ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗
๓. ศาสตราจารย์ ดร. เสริน ปุณณะหิตานนท์	๓ ธันวาคม ๒๕๑๗ — ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘
๔. ศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ	๑ กรกฎาคม ๒๕๑๙ — ๓๐ กันยายน ๒๕๒๒
๕. รองศาสตราจารย์ ดร. มนู วัลยะเพ็ชร์	๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ — ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๖
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แถมสุข นุ่มนนท์	๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ — ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๐

และผู้รักษาการคณบดี ๒ คน

๑. อาจารย์ฉะอ้อน วิสุทธิมรรค	๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ — ๒ ธันวาคม ๒๕๑๗ และ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ — ๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๙
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพินท์ ชาตรูประมัย	๑ กรกฎาคม ๒๕๓๐ — ๖ ตุลาคม ๒๕๓๐

ต่าง ๆ แต่ก็มีอีกหลายคนที่พอใจจะกลับไปใช้ชีวิตในภูมิลำเนาเดิม ตามอำเภอ หรือต่างจังหวัด เพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยส่วนรวมให้ดีขึ้น[๔๖]

แม้จะกล่าวไม่ได้เต็มที่ว่าบัณฑิตเหล่านี้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและวิชาชีพเพราะคณะอักษรศาสตร์ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้หรอกว่า การอบรมและหล่อหลอมของคณะอักษรศาสตร์ได้ทำให้บัณฑิตแต่ละคนพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

[๔๖] โปรดดู "ทำเนียบชาวอักษร ฯ" สองทศวรรษอักษร ฯ ศิลปากร, หน้า ๑๒๗–๒๓๗

รายนามผู้ได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๒ –

ปีการศึกษา	๒๕๒๒	ศาสตราจารย์ ดร. อคุล วิเชียรเจริญ สาขาสังคมศาสตร์
		อาจารย์มนตรี ตราโมท สาขานาฏยสังคีต
ปีการศึกษา	๒๕๒๓	อาจารย์เปลื้อง ณ นคร สาขาภาษาไทย
		ศาสตราจารย์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา สาขาภาษาฝรั่งเศส
ปีการศึกษา	๒๕๒๔	ศาสตราจารย์ คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ สาขาประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา	๒๕๒๕	พลโทคำเนิร เลขะกุล สาขาประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา	๒๕๒๖	ศาสตราจารย์ ดร. เคลาส์ เวงค์ สาขาประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา	๒๕๒๗	พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ) สาขาปรัชญาและศาสนา
ปีการศึกษา	๒๕๒๙	หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล สาขาภาษาและวรรณคดีไทย

คณะอักษรศาสตร์วันนี้

เมื่อคณะอักษรศาสตร์อายุครบ ๒๐ ปี ในวันนี้ คณะฯ ได้เติบโตทางกายภาพและแข็งแกร่งทางทรัพยากรบุคคล จนเป็นคณะวิชาที่ใหญ่สุดคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ทำการของคณะฯ ตั้งเด่นอยู่ในกลุ่มอาคาร ๕ หลังตรงบริเวณที่เคยเป็นอาคารทรงพลมาก่อน มีบุคลากรสายอาจารย์ ๑๐๙ คน สายธุรการ ๓๓ คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี-โทกว่า ๗๐๐ คน คณบดีและผู้รักษาการคณบดี คณะอักษรศาสตร์ในอดีตทั้ง ๘ คน ต่างร่วมทำงานกับทุกฝ่ายด้วยความมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตอักษรศาสตร์ที่มีคุณภาพ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ เจริญพจน์ คณบดีคนปัจจุบันก็กำลังสานต่อเจตนารมณ์เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสถาบันการศึกษาอันทรงคุณค่าแห่งนี้ ๏

จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑–๒๕๓๐
และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาคณะอักษรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๔–๒๕๓๐

จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์					จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา		
ปีการศึกษา	ทบวง	โควตา	มหาดไทย	รวม	ชาย	หญิง	รวม
๒๕๑๑	๙๘	–	–	๙๘	–	–	–
๒๕๑๒	๑๐๔	–	–	๑๐๔	–	–	–
๒๕๑๓	๑๒๐	–	–	๑๒๐	–	–	–
๒๕๑๔	๑๓๑	–	–	๑๓๑	๙	๗๕	๘๔
๒๕๑๕	๑๕๐	–	–	๑๕๐	๑๓	๘๐	๙๓
๒๕๑๖	๑๐๗	–	–	๑๐๗	๕	๙๗	๑๐๒
๒๕๑๗	๑๒๕	–	–	๑๒๕	๖	๑๑๔	๑๒๐
๒๕๑๘	๑๒๘	–	–	๑๒๘	๒๓	๑๒๒	๑๔๕
๒๕๑๙	๑๒๓	–	–	๑๒๓	๑๕	๘๘	๑๐๓
๒๕๒๐	๑๒๔	–	๓	๑๒๗	๖	๙๙	๑๐๕
๒๕๒๑	๑๕๑	–	–	๑๕๑	๕	๑๐๘	๑๑๓
๒๕๒๒	๑๒๐	๓๓	–	๑๕๓	๑๐	๙๓	๑๐๓
๒๕๒๓	๑๑๔	๕๐	–	๑๖๔	๑๔	๑๑๒	๑๒๖
๒๕๒๔	๑๒๓	๔๑	๑	๑๖๕	๑๔	๑๒๙	๑๔๓
๒๕๒๕	๑๑๔	๔๘	–	๑๖๒	๑๓	๑๐๓	๑๑๖
๒๕๒๖	๑๒๗	๔๔	๒	๑๘๓	๑๖	๑๑๖	๑๓๒
๒๕๒๗	๑๓๐	๖๑	๓	๑๙๔	๑๙	๑๒๕	๑๔๔
๒๕๒๘	๑๒๗	๕๖	๒	๑๘๕	๑๑	๑๒๓	๑๓๔
๒๕๒๙	๑๒๔	๖๑	๑	๑๘๖	๒๑	๑๔๖	๑๖๗